

HKS osa-alue 5 Näsän mäki, Näsinkartano ja puistometsä

Suojelu- ja rauhoituspäätökset



Näsän vanha hautausmaa, ja Näsän kartano sekä aseman seutu ovat valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Näsän kartano on suojeltu rakennusperintökohteena. Muinaismuistona on maastossa mahdollisesti kuninkaankartanoon liittyneitä kohtia Näsän mäellä. Hautausmaan Kappeli ja hautakappelit sekä vanhat kivimuurit on suojeltu kirkkolailta.

Maanomistus

Seurakuntayhtymä omistaa kaikki Näsän hautausmaan viereiset rakennukset ja Honkalan ravintolarakennuksen. Kaupunki omistaa Näsän kartanon, katu- ja viheralueet.

Historia

Näsi mainitaan historiallisissa lähteissä ensi kerran vuonna 1421. Keskiaikainen Suuri Rantatie kulki Näsän mäen pohjoispuolitse ja ylitti Porvoonjoen luultavasti nykyisen vanhan sillan paikkeilla. Näsi oli 1500-luvulla Kuninkaankartanona ja aateliston säterikartanona. Kustaa Vaasa majoittui sinne vuonna 1555 Porvoon vierailunsa aikana. Näsi oli Uudenmaan kymmenen suurimman kartanon joukossa. Näsän rannassa oli satamatoimintaa, ankkuripaikkoja ja varastoja. Näsän puolelle alkoi tulla teollisuutta, kun palonarka toiminta määrättiin 1600-luvulla sijoitettavaksi kaupungin ulkopuolelle. Vuoden 1652 kartassa on rantaan merkitty paimo ja sillan viereen tullitalo. Näsän mäen päällä on ollut tuulimylly ainakin jo 1680-luvulla.

Isovihan aikana 1708 kartano ja kaupunkia poltettiin. Vuonna 1710 saapui seudulle rutto, jonka jäljiltä haudattiin useita satoja vainajia hiekkaharjulle Näsän mäelle. Näsissä käytiin Suuren Pohjan sodan taistelua vuonna 1713. Näsän mäellä sijaitsi 1700-luvulla tuulimyllyjä, armeijan harjoittelualue, skanssi ja ratsastusmaneesi. Mäellä oli myös mestauspaikka 1700-luvun alusta vuoteen 1773. Varhaisesta rakennuskannasta ei ole säilynyt tarkempia tietoja. Vanhaa tiestöä on säilynyt maastossa puistopolkuina.

Näsän kartanon sai haltuunsa perintönä vuonna 1813 raatimies varatuomari Johan Holm (1789-1866) "Näse-Jutte". Hän muutti Näsiin vaimonsa kanssa vuonna 1830 ja todennäköisesti rakennutti nykyisen päärakennuksen. Hän oli eronnut raatimiehen virastaan vuonna 1827 ja siirtynyt päätoimiseksi liiketoiminnan ja maanviljelyksen harjoittajaksi. Hän uudisti alueen maanviljelyä ja rakennutti 15 kilometriä kiviaitoja rajaamaan viljelyksiä. Näsän kartano edustaa ulkoarkkitehtuuriltaan, vuoraustavaltaan ja pohjakaavaltaan 1700-luvun puolivälin kustavilaistyylisiä kartano-arkkitehtuuria, joka sai vaikutteita sotilasvirkatalojen tyyppiiruksista. Interiöörin tapetit ja kattomaalaukset olivat 1830-luvun mieltymysten mukaisesti empiretyylisiä. Kartanoon kuului sivurakennuksen lisäksi kaksi suurta kaksikerroksista makiinirakennusta, parikymmentä talousrakennusta ja kaksi holvattua kivikellaria. Kartanoon

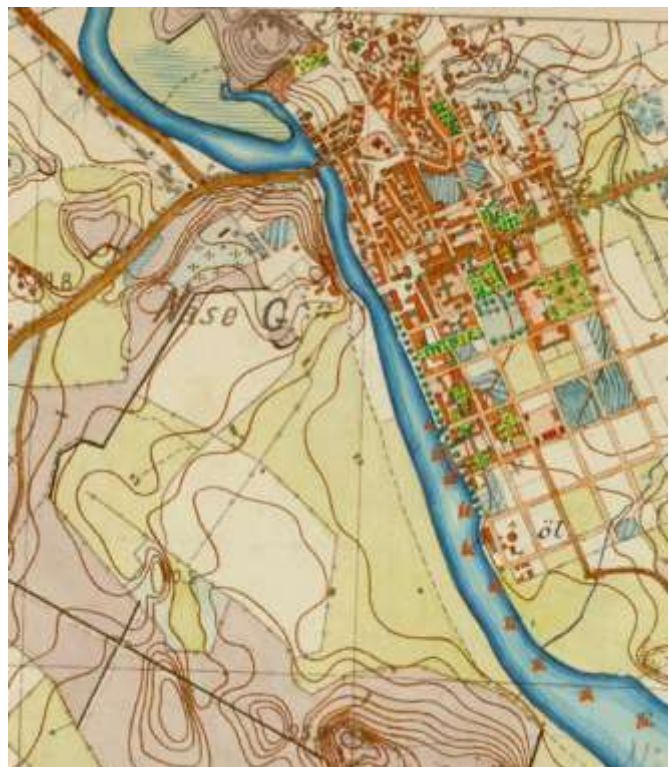
kuuluvat torppa mäen päällä ja krouvi sillan vieressä. Myös Porvoonjoen länsirannan viljelylaakso kuului vuosisatojen ajan Näsin kartanolle. Savipohjainen maa oli kauan luonnonlaitumena mutta 1800-luvun lopulla niitäkin alettiin viljellä. Tulvanalaiset maat säilyivät niittyinä ja laitumina. Teollisuutta ja lautavarastoja sijoitettiin Länsirannalle 1800-luvun lopulla.

Vanha silta sijaitsee yhä paikalla, jossa on kuljettu joen yli vuosisatojen ajan. Sillan pielessä oli tulli ja tulliportti sekä krouvi. Sillan lähellä oli teollisuutta 1600-luvulta 1970-luvulle asti. Siinä toimi 1900-luvulla Porvoon Mekaaninen työpaja, jossa rakennettiin mm. höyryveneit. Joen rannassa oli Näsin kartanon lähellä makasiineja ja sahan siirrettyä Länsirannalle 1800-luvun lopussa myös iso lautatarha. Näsin kartanon sauna sijaitti rannassa aina Mannerheimkadun sillan rakentamiseen asti. Näsin rannassa oli radan varressa seisake katoksineen 1980-luvulle asti.

Maiseman kehitys

Näsin mäen jyrkillä rinteillä on kasvanut harjumännikköä ehkä vuosisatojen ajan. Mäen harjalla tasaisella hiekkamaalla sekä etelään suuntautuvalla rinteellä on luultavasti ollut viljelyksiä ja asuinpaikkoja hyvin pitkään. 1500-luvun Kuninkaankartanoihin on kuulunut isot tilukset ja paljon erilaisia talusrakennuksia. Mäellä ollut tuulimylly näkyi kauas maamerkinä. Vanhimmat kartat 1700-luvulta näyttävät, että alueella säilyneen torpan ja nykyisen kartanon ympäristössä on ollut rakennuksia.

Kuvat 2-3 .1780-lukujen vaihteen kuninkaankartassa erottuu hyvin tiestö, aukea viljelymaisema sekä metsäinen Näsin mäki ja harjuselänne. Kevyet harjurinteen hietapohjaiset maat pystyttiin viljelemään ja savipohjainen maa oli niittyinä ja laitumina. Näsin kartanolla on neljä rakennusta karoliinisen sijoittelun mukaisesti: päärakennus keskellä ja sivurakennukset vieressä, välissä pihatila. Iso rakennus mäen päällä oli sotaväen maneesi. Senaatinkartalla 1880-luvulta on Länsirannan viljelyaukean muoto lähes sama kuin sata vuotta aiemmin. Kartalle on piirretty mustilla viivoilla kiviaitoja, joita 'Näse Jutte' oli rakennuttanut viljelysten ja tilustensa rajoille. Kivien perkaaminen viljelymailta oli tarpeellista, kun viljelyssä alettiin käyttää kääntöauraa. Hautausmaan viereen mäen laella on karttaan merkitty puutarhaviljelmiä sinisellä vinoviivituksella. Kartanolle ei ole merkitty puutarhaa eikä kujannetta. Kartanon eteläpuolella on karjapiha, joka on esitetty umpipihana.





Näsin kartanon tuli kaupungin omistukseen vuonna 1883. Se oli 1900-luvulla vuokratilana. Vuonna 1900 kartanon pihapiiriin istutettiin 100 hedelmäpuuta. Ne paleltuivat kylmänä sotatalvena vuonna 1939. Kartanolle johtavan tien varteen istutettiin vaahterakujanne luultavasti aivan 1900-luvun alussa. Puut ovat kuivassa rinteessä ja liikenteen vuoksi käyneet huonokuntoisiksi. Suurin osa niistä on poistettu vähitellen. Laiduneläimet hävisivät maisemasta 1950-luvulla, kun karjanpito loppui Näsin kartanolla vuonna 1956. Navetat ja tallit purettiin Mannerheiminkadun sillan ja uuden sisääntuloväylän tieltä. Silta rakennettiin rannassa kulkeneen rautatien takia hyvin korkealle penkereelle. Se heikensi Näsin kartanon asemaa länsirannan maiseman hallitsijana.



Näsin mäen metsästä tuli merkittävä matkailukohde 1800-luvun puolivälin jälkeen. Puistometsä on harjumännikkö, jota on jalostettu kulttuurikasvilajien istutuksin luultavasti jo 1800-luvun lopussa. Puistometsään istutettiin ainakin pikkutalviota, pähkinäpensaita ja muutama metsälehmus.



Puistometsän rinteeltä tarkasteltiin maalauksellisen Vanhan Porvoon kattomaisemaa ja historiallisesti jännittävää linnavuorta. Puistometsän polkuverkosto pohjautui osittain hyvin vanhoihin kärryteihin, jotka olivat johtaneet Näsin kartanolle. Myös uusia polkuja, portaita ja näköalaterasseja rakennettiin vierailijoita varten.

Kartanon vieressä sijaitsee suuri haljennut siirtolohkare, Näsinkivi. Sen laelle rakennettiin puinen näköalaterassi 1800-luvun lopulla. Nykyinen betoninen terassi ja portaat lienevät 1930-luvulta. Rouva Anna Cairenius perusti kioskin mäen laelle, entiselle tuulimyllyn paikalle, vuonna 1913. Se laajennettiin pian Turistihyddan-nimiseksi kahvilaksi, jonka yläkerrassa saattoi yöpyä.



Kuvat 4-7. Näsin kivi 1900-luvun alussa. Puistometsässä kulkija 1800-luvun lopussa. Sylviakören esiintyi Näsin kivellä vappuna 1954. Honkala 1900-luvun alussa.

2000-luvun alussa

Näsin kartanon päärakennus on ajoittain tyhjiillään ja ajoittain sitä on käytetty toimistotilana. Sivurakennus on vuokrattu asunnoiksi. Talousrakennuksissa on varastotiloja. Kartanon entinen torppa mäen päällä seurakunnan rakennusten vieressä on edelleen asuntona. Kartanon pihapiiriin, puutarhaan, Näsin kiven juurelle ja muurin vierelle on kasvanut paljon puustoa. Puut peittävät kartanon niin, ettei sitä näy sisääntulotielle, vastarannalle eikä silloilta. Muurinviereen kasvaneet puut rikkovat muuria ja kellareita. Kartanon kujanteesta on jäljellä muutamia huonokuntoisia vaahteroita. Entinen talouspiha on epämääräisenä pysäköintialueena.

Hautausmaan toimintaan liittyvät toimistorakennukset ja kasvihuone sijaitsevat hautausmaan itäpuolella. Kokonaisuuteen liittyvät myös vanhat asuinrakennukset, torppa ja puistometsän puolella käytöstä jäänyt maakellari. Kaikkien rakennusten kunto ei ole erityisen hyvä eivätkä kaikki tilat ole tarkoituksenmukaisia seurakunnan toimintojen muuttuessa.



Näsin mäki on virkistyskäytössä suosittu ja arvostettu vanhan männikön ja näkymien vuoksi. Se on myös matkailukohde ja Vanhan Porvoon kuvaamisen paikka. Näsin kiven näköalaterassi on suosittu maiseman haltuunoton paikka, vaikka kartanon pihapiirin puusto peittää suuren osan näkymästä Länsirannalle. Puistometsän tunnelma on vanhakantainen ja ainutlaatuinen, eikä siellä ole mitään uusia häiritseviä elementtejä. Vanhaa männikköä on 2000-luvun alussa hoidettu siten, että vanhat männyt voidaan säilyttää mahdollisimman kauan. Mäntyjen latvukset ovat puuston kokoon nähden pieniä ja heikentyneitä, sillä alikasvos oli ehtinyt kasvaa korkeaksi ennen kuin se poistettiin. Mäntypuusto ei juurikaan uusiudu luontaisesti. Alikasvokseksi kasvavat lehtipuiden siementaimet ja vesakko peittävät nopeasti näkymiä. Näkymiä joelle ja Vanhaan Porvooseen on palautettu avoimiksi Honkalalta, Näsin kiveltä ja rantarinteen puistopolulta. Metsän pohjakasvillisuus on pääasiassa luontaista varvikkoa. Pienillä aukeilla on heinikköä. Paikoin on säilynyt pohjakasvillisuuden joukossa kulttuurikasvilajisto, kuten pikkutalviota. Muutama pähkinäpensas ja metsälehmusvesakko saattavat olla peräisin istutuksista tai luontaisesti levinneitä.

Puistopolut ovat osittain huonossa kunnossa ja linjaukset ovat kulutuksesta muuttuneet siten, että entiset reunakiveykset ovat rikkoutuneita ja käytävien pinta on epätasainen. Vanhat graniittiset portaikot ovat rikkiäisiä. Puistokäytävillä ei ole valaistusta, mutta rantaa seuraavan tien lyhdyt valaisevat osan rinnettä nousevasta vanhasta huonokuntoisesta tiestä. Rinteseen on kulunut muutamia polkuja.



Kuvat 8-9. Edelfeltin maalaus näkymästä Vanhaan Porvooseen Näsin mäen rantarinteelta mäntyjen lomasta on yhä tunnistettavissa maastossa. Metsän hoitoon kuuluu vuosittain vesakon raivaus.

Honkalan vanha rakennus on juhlapaikka ja siellä järjestetään paljon muistotilaisuuksia. Se on suosittu lounasravintola ja palvelee alueella ulkoilijoita ja vierailijoita myös kahvilana.

Rannasta purettiin vanhan sillan pielessä teollisuusrakennukset 1960-luvun lopussa. Alueen pilaantunutta maaperää ei kunnostettu, mutta maan pinta tasattiin puistoksi ja pysäköinti-alueeksi. Siltapuistoon tuotiin kenttätykki vuonna 1983 raskaan patteriston muistomeriksi. Teollisuusalueelle johtaneet ratakiskot purettiin rannasta vuonna 2008 ja ratapenger kunnostettiin kävelytieksi. Autotien läpiajoliikenne katkaistiin samoihin aikoihin ja tealuetta alettiin käyttää pysäköintiin. Rantaviivassa on säilynyt purettujen rakennusten kivijalkoja, tien ja ratapenkereen kivimuureja. Luiskilla ja tasanteilla kasvaa muutamia luontaisesti syntyneitä puita ja pensaikkoa, jotka ovat hahmoltaan epämääräisiä ja peittävät näkymiä. Maaperä voi olla pilaantunutta entisellä ratalinjalla.

Vesiliikenteen laituri on vanhan sillan vieressä. 'Tykkipuisto' on vesiliikenteen ja turistibus-sien terminaalipaikka. Siinä on kesäkioski ja yleisökäymälä.

Entisille viljelyalueille luontaisesti kasvaneet lehtimetsiköt ovat paikoin jo lähes 50 vuotiaita. Hoidetut metsiköt on harvennettu pääasiassa koivikoiksi. Nurmikoilla ja niityillä näkyvät pensoittuneet kiviröykkiöt ja pengerrykset liittyvät Näsin kartanon varhaisiin vaiheisiin ovat arkeologisesti kiinnostavia.

Erityiset arvot

Näsin kartano on kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas ja sen lähiympäristö on muinaismuistoaluetta. Näsin kartano on suojeltu rakennusperintö kohteena. Sen hyvin säilyneisiin arkkitehtonisiin piirteisiin kiinnittyy merkittäviä rakennushistoriallisia arvoja. Näsin kartanon sivurakennuksilla ja torpalla on kulttuurihistoriallisia ja rakennushistoriallisia arvoja. Kartanon pihapiiri ja talouspiha eivät enää muodosta ehjää kokonaisuutta. Kaupungin sisään-tulotien vilkas liikenne ja paikoitusalue heikentävät miljöön arvoa.

Näsin puistometsä on kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokas. Se oli jo 1800-luvun lopussa valtakunnallinen matkailunähtävyys. Männikkö ja näkymät Vanhaan Porvooseen oli-vat kansallistaiteilijoiden innoituksen kohde. Vielä nykyisin samoja näkymiä käyvät ihaile-massa sekä kaupunkilaiset, että vierailijat. Puistometsän puustona on ikihonkia ja alikasvok-sena on paikoin säilynyt joitakin vanhoja puistometsän kulttuurikasvilajeja. Myös polkuver-koston alkuperäisiä reunakiveyksiä on säilynyt. Vanhojen polkujen arvosta osa kiinnittyy po-lun alkuperäiseen rakenteeseen, hienovaraiseen sijoitukseen maastossa, vanhoihin reunaki-veyksiin, soramateriaaliin. Osa arvoista kiinnittyy vanhaan puustoon, poluilta aukeaviin näky-miin, tietoon mäen historiasta ja linkistä taidehistoriaan.

Näsinkivi on tunnettu vanha matkailunähtävyys, ja se on yhä säilyttänyt asemansa merkittä-vimpänä maiseman haltuunoton paikkana Porvoon keskustassa.

Honkalan rakennuksessa on säilytetty alkuperäisen 1900-luvun alun Turisthyddanin osia. Ra-kennuksella on jossain määrin rakennushistoriallista ja maisemallista arvoa. Sen kulttuurihis-torialliset ja sosiaaliset arvot liittyvät pitkään käyttöön juhlapaikkana. Ne ovat kiinnittyneet arkistojen valokuviiin sekä henkilökohtaisiin ja kollektiivisiin muistoihin tästä julkisesta juhla-paikasta.

Rantavyöhykkeellä vanhan sillan ja Mannerheiminkadun sillan välillä ei ole hyvää hahmoa eikä identiteettiä. Rantavyöhykkeen erityisarvot liittyvät sen sijaintiin Vanhan Porvoon vastarannalla ja saapumissuuntana sekä läntisen rantaraitin osana. Joen rannan muurit ovat osittain peräisin 1800-luvulta, joten vanhoilla osilla on jo kiinteän muinaismuiston luonnetta.



Kuva 10. Talvinen näkymä Näsän kiveltä.

Maisematila on jännittävä tiukasti rajautuvana jokilaakson kapeikkona. Rannan käyttö ja luonne ovat rakennusten, teiden ja junaradan eri rakentamisvaiheiden ja purkutöiden jäljiltä muuttuneet monta kertaa. Nykyinen hahmo on heikko.

Uhkatekijät, herkkyys ja mahdollisuudet

Näsän kartano ja sen sivu- ja talousrakennukset rapistuvat ja pihapiiriä uhkaa laiminlyönti, jollei niille löydetä sopivaa käyttöä ja vastuullisia toimijoita. Rakennukset ja pihapiiri sopivat monenlaiseen käyttöön, joka ei edellytä huomattavia muutostöitä. Näsän kartanon entiset pihapuutarhat sopivat parhaiten alkuperäiseen tarkoitukseen eli puutarhakäyttöön ja oleskeluun.

Näsän kartanon lähiympäristö ja pihapiiri ovat muinaismuistoaluetta. Se rajoittaa jossain määrin alueen käyttöä ja maaston rakentamista, sillä se edellyttää maakerrosten tutkimista kaivutöiden yhteydessä. Jos alueen kaivutöissä havaitaan merkkejä vanhoista kulttuurikerrostumista, tulee arkeologi kutsua paikalle. Rauhoitus ei estä maisemanhoitoa eikä maan nuorien pintakerrosten poistamista. Esimerkiksi entiselle talouspihalle on kertynyt viime vuosikymmeninä paksu maannos lehtikarikkeesta, heinittymisestä, hiekoitushiekasta ja sadeveden mukana kertyneestä tiesorasta. Tämä paksu tuore maakerros aiheuttaa rakennusten alimpien hirsien ja helmalaudoituksen lahoamista ja peittää kivirakenteita.

Kartanomiljöötä voi oleellisesti parantaa lisärakentamisella, joka sulkee pihapiirin ajoväylälle. Myös puretun aitan korvaaminen täydentäisi vanhaa rakennusten sommitelmaa. Pihapiirissä talouspihan sekava pysäköintialue heikentää kartanopihan tilallista vaikutelmaa. Pysäköintialue olisi tilaa ja tasaista maata ulkorakennusten takana tai mäen päällä nykyisessä koivikossa, seurakunnan rakennusten lähellä. Näsän kartanoalueen käyttöä ja lisärakentamista tutkitaan asemakaavalla.

Rakennettu alue mäen päällä sijoittuu harjulle, jossa on ollut vuosisatojen ajan erilaista toimintaa. Nykyisistä rakennuksista kulttuurihistoriallisesti arvokkaita ovat Honkala ja Näsän kartanon torppa. Maakellari voi olla arkeologisesti mielenkiintoinen, kuten myös muut vähäiset jäänteet maarakenteista. Muilla rakennuksilla ei ole erityisarvoja ja niitä voidaan tarpeen mukaan muuttaa tai purkaa. Rakennetun alueen asemakaavan laadinnan yhteydessä tulee selvittää torpan, vanhan asuinrakennuksen ja maakellarin säilyttämismahdollisuudet. Uudisrakentamisessa tulee huomioida alueen kulttuurihistorialliset arvot.

Näsän puistometsän mäntypuusto on keski-ikänsä hyvin vanhaa. Puuston kunto tulee heikkenemään vuosien kuluessa ja vanha puusto altistuu tuhoille. Männyt eivät uudistu luontaisesti, joten männikön säilyttäminen edellyttää männyntaimien istutuksia. Luontaisesti voi-

makas lehtipuuvaltainen aluskasvillisuus uhkaa männikköä ja peittää näkymiä, ellei sitä säännöllisin väliajoin hoitotoimin poisteta. Näsin puistometsässä on puistokäytävien verkko kattava, mutta käytävät ovat paikoin huonossa kunnossa. Käytävien kunnostus ja mitoitus nykyisen konekannan mukaan tuhoavat helposti vanhat käytävien reunarakenteet, vanhan puistometsän vaikutelman ja vahingoittavat vanhan puuston juuristoja. Puuston, kohteiden tai käytävien valaisemisella voidaan vahingossa pilata metsän tilallinen vaikutelma ja muodostaa hämärän ajaksi maisemallinen kilpailija Vanhalle Porvoolle. Valaisu on sovitettava alueen luonteeseen. Puistometsään on istutettu kulttuurikasvilajistoa kuten pikkutalviota, pähkinäpensasta, metsälehmäksiä. Puistometsää olisi mahdollista kehittää edelleen metsäkuvaltaan rikkaampaan lisäämällä männikön alikasvokseen paikoin erilaisia pensaita ja varpuja.

Rantavyöhykkeelle aikanaan radan ja tien vuoksi aikoinaan tasattu Näsinmäen ranta-alue on tärkeä osa läntistä rantareittiä ja hyvä paikka tarkastella Vanhaa Porvoota ja jokimaisemaa. Siinä on potentiaalisia kohtia erilaisille pienimuotoisille toiminnoille ja myös vähäiselle rakentamiselle. Se muodostaa kapeassa maisematilassa Vanhan Porvoon vastaparin. Liika rakentaminen ja räikeät rakenteet voivat pilata vaikutelman.

Sillan pielessä sijaitsevalla tykkipuistolla, turistibussien ja henkilöautojen pysäköintialueella on pilaantunut maaperä ja se on tulva-alue. Se on maisemallisesti jännittävä paikka, saa ilta-aurinkoa ja sopii hyvin vanhan Porvoon katseluun ja kuvaamiseen. Se on sijainniltaan matkailijaliikenteen solmukohdassa. Alueella oli rakennuksia ja se sopisi edelleenkin rakennettavaksi sekä kaupunkilaisia, että matkailijoita palvelemaan käyttöön.

Internetkyselyn toiveet käytöstä

Näsin metsä pidetään kauniina ja ainutlaatuisena. Sieltä aukeavat upeat näkymät, tunnelma henkii historiaa ja kulttuurimaisema ja luonto yhdistyvät. Metsässä on jo hyvät kävelyreitit vanhoilla puistokäytävillä, mutta ne ovat paikoin huonossa kunnossa. Niitä pitäisi korjata ja tasoittaa esteettömiksi. Porraspolut ovat rikki. Penkkejä tarvitaan levähdystä ja maisemien katselua varten. Honkalan palvelurakennus on mäellä jo, mutta muistakin vanhoista rakennuksista tai uudisrakennuksissa voisi kehittää lisää palvelurakennuksia. Opasteet ja reittikuvaus olisivat tarpeen vierailijoita varten. Edelfeltin maalauksetkin ovat kiinnostavia.

Asemakaava

Alueella ei ole asemakaavaa. Tavoitteena on laatia alueen suojelua ja erityisarvoja korostavia asemakaavoja ja ratkaista uusi ajoyhteys jyrkkäpiirteiselle mäelle. Näsin kartanolla tutkitaan erilaisia käyttötapoja, jotka turvaisivat vanhojen rakennusten ja rakenteiden säilymisen. Niiden säilymistä ja vaalimista edistetään tarpeellisilla suojelumääräyksillä. Uudisrakentamisella on tarkoituksena tukea uutta toimintaa, korostaa paikan maisemallista asemaa sekä eheyttää kartanomiljöötä, josta on purettu pihapiiriä muodostavia rakennuksia. Rinnepeltojen ja eriluonteisten piha-alueiden käyttö ja kehittäminen tulisi pääasiassa tukeutua perinteiseen piha- ja puutarhakulttuuriin. Puutarhojen Puistometsässä ja rannalla on tavoitteena mahdollistaa matkailun, virkistys- ja kulttuurin palvelut alueella. Puistometsän käytävien alkupe- räiset piirteet sekä vanhan reitin jatkuminen vanhalla sillalta kartanolle pyritään turvaamaan. Hautausmaan asemakaavalla laajennetaan tarvittaessa hautausmaatoimintojen aluetta ja mahdollistetaan toimintaan tarvittava uudisrakentaminen. Rannassa turvataan läntisen rantareitin jatkuvuus ja osoitetaan kansallisen kaupunkipuiston käyttöön soveltuvia, virkistystä ja matkailua tukevia palveluja.

Käyttösuunnitelma ja rajoitukset

Näsinmäen päällä olevien Seurakunnan kiinteistöjen kehittäminen tapahtuu seurakunnan tarpeiden mukaan ja ratkaistaan yhteistyössä maanomistajan kanssa asemakaavalla. Kaavatyön yhteydessä todetaan kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunto, säilyttämisen edellytykset ja käyttömahdollisuudet. Pysäköinti on sovitettava hautausmaan viereisille olemassaoleville pysäköintikentille tai aukeille alueille tai rakennetulle alueelle.

Näsin kartanoalueen käyttö ja lähiympäristön täydennysrakentaminen ratkaistaan asemakaavalla. Tavoitteena on kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuskannan säilyttäminen ja alueen ominaispiirteisiin sopiva uudisrakentaminen. Uudet rakennukset tulee sijoittaa kartanon herkän piha-alueen ulkopuolelle. Kartanorakennuksen asema jokimaisemassa tulee säilyttää.

Näsin puistometsä on merkittävä virkistysalue, jolla on kulttuurihistoriallisia arvoja ja kaupunkikuvassa merkittävä mäntypuusto. Vanhojen puistokäytävien kunnostus tulee tehdä restauroimalla ja vanhoja materiaaleja käyttäen. Mäen laella Honkalalta Näsin kivelle kulkevan reitin esteettömyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä jyrkkien rinteiden käytävät ovat väistämättä vaativia. Puistometsän vanhakantaista tunnelmaa ja kaupunkikuvallista vaikutelmaa ei saa muuttaa uusilla silmiinpistävillä elementeillä. Valaistuksen on oltava himmeää ja sopusoinnussa Vanhan Porvoon hienovaraisen valaistuksen kanssa.

Matkailuliikenteen pysäköintialueelle, Siltapuistolle ja joen rantakaistalle laaditaan tulevaisuudessa asemakaava, joka mahdollistaa matkailua, virkistystä ja muuta alueen monipuolista käyttöä palvelevan rakentamisen. Rannassa turvataan läntisen rantareitin jatkuvuus ja pitkät näkymät rantareitiltä joelle ja Vanhan Porvoon puoleiselle rannalle.

Hoidon tavoitteet

Näsin kartanoympäristössä hoidon tavoitteena on korostaa kartanon identiteettiä ja palvella kartanon käyttöä. Toisena tavoitteena on huolehtia kartanon näkyvyydestä Länsirannalle ja Mannerheiminkadun sillalle. Näsin kiveltä pidetään auki kaupunkinäkyymää etelään sekä näköakselia kirkolle.

Näsin mäen puistometsän hoidon tavoitteena on maisemallisten ja kulttuurihistoriallisten arvojen säilyminen. Puuston hoidossa tähdätään mäntyjen pitkään ikään, jatkuvuuteen ja taidehistoriasta tuttujen näkymien tunnistettavuuteen. Honkalalta pidetään männikön runkojen välistä auki näkymälinjoja Linnamäelle ja Vanhaan Porvooseen.